

МАСОВНА КРАЂА НЕОБЈАВЉЕНИХ РУКОПИСА

Хаковање података из банке, државних тајни или привилегованих информација има своју логику и објашњење, колико год оно било изопачено. Тешко је, међутим, разумети масовну крађу нелекторисаних и необјављених рукописа из једне агенције, која је погодила такве ауторе, као што су Маргарет Атвуд и Ијан Маџуан, али и рукописа почетника, чија би се вредност на хипотетичком црном тржишту рукописа тешко дала измерити.

Случај неовлашћеног присвајања рукописа забележен је, према *Њујорк тајмсу*, почетком децембра 2020. Издавачки сајт *Publisher's Marketplace* најавио је да издавач *Лиџл браун* планира да објави роман неафирмисаног младог аутора Џејмса Ханахама. Два дана касније, писац добија мејл са налога уредника да му пошаље најновију верзију књиге. Аутор му шаље одговор заједно са новом верзијом рукописа, али му се уредник убрзо јавља са објашњењем да му није он послао мејл. Био је то класичан пример за *phishing* – присвајање туђег налога електронске поште и слање порука с њега, што у најмању руку примаоца доводи у забуну, а у тежим случајевима се тако могу пренети вируси или нанети штета скидањем новца са рачуна.

За сада још није јасно какву је корист имао непознати хакер од ове активности, која је експлодирала у време овогодишњег Француског сајма књига, који је због пандемије морао да се одржи виртуелно. Ниједан од украдених рукописа, колико се до сада зна, није објављен.

ПИТИ ИЛИ НЕ ПИТИ...

„Не знам да ли ми алкохол служи да пишем или ми писање служи да пијем. То је скоро као Павловљев рефлекс. Могао бих да пијем, а да не пишем, али не и обрнуто, да пишем без пића. У сваком случају, сутрадан би то завршило у смећу”, писао је чувени шпански романсијер Хуан Бенет о сложеном односу алкохола и књижевности, трезвености и стварања,

зависности и генијалности. Једна од новијих књига о вечитој теми изашла је недавно из пера Лесли Џејмисон, професорке са Јејла, *Ойоравак – оијеносиј и њене њослегице* (*The Recovering: Intoxication and its Aftermath*). На преко петсто страница она преплиће догађаје из своје бурне младости са докторском тезом коју је одбранила на Јејлу о вези алкохолизма и креативности. Потанко приповедајући о упадању у мрежу алкохолизма, ауторка истовремено описује и своју читалачку фасцинираност уклетим писцима, попут Вилијема Бароуза, Рејмонда Карвера, Џона Чивера, Џин Риса и Дејвида Фостера Воласа. Разлика у односу на сличне студије лежи у снази анализе, способности да се пренесе осећај празнине који оставља зависност када је коначно успела да се ослободи од ње, страх од „суве трезности” која ће се све претворити у „равну линију”. Књигу је писала осам година и у њој је остварила равнотежу између моћне, скоро егзибиционистичке исповести, с једне стране, и способности истраживања књижевног дела и концептуализације феномена алкохолизма у уметности, с друге.

ИЗДАВАШТВО У ДОБА КОРОНЕ

Према изјавама водећих људи шпанских издавачких кућа, протекла година је прошла уз минимални пад укупног тиража од свега 4%. Дневник *Ел Мунго* наводи да је 2020. у популацији порасла група која себе описује као „редовне читаоце” са 50% на 57%. „Шпанија се вратила читању”, оптимистични су у Издавачкој групи *Планета*, уз напомену да су пред Божић скоро успели да испеглају пролећни пад. Други издавачи нису толико оптимистични, али наводе да постоје одређене позитивне тенденције. Према очекивањима, већа је продаја романа, посебно класика књижевности, и књига за децу, али и есејистике, историографије и књига које се баве геополитиком. Продаја преко онлајн књижара је скочила дупло, посебно преко *Амазона*, али се за 20% смањио промет у књижарама. Пад од 10% бележи издавач *Анаџрама*, али у односу на 2019. која је за њих била изузетно успешна.

С друге стране, исти издавачи наводе да у Латинској Америци имају пад продаје, због теже погођености епидемијом и неорганизованости држава. Пад је посебно приметан у Мексику, главном тржишту шпанских издавача.

ГОДИНА СКАНДАЛА ЗА ФРАНЦУСКЕ ИЗДАВАЧЕ

Личности из француске издавачке индустрије ретко када су пуниле странице црних хроника француских новина. Неке од њих су, међутим, протекле године дошле у центар пажње истраживачких новинара и полицијских инспектора. У фебруару су седиште *Галимара*, издавача Пруста и Селина, преплавили полицајци у потрази за документима који би инкриминисали писца педофила Габријела Мазнефа. У криминалну схему која је Мазнефу доделила престижну књижевну награду био је уплетен моћни уредник тог издавача, заједно са жиријем у којем су се дели лауреат Нобелове награде за књижевност за 2008, један „бесмртни” члан Француске академије и неки од француских писаца бестселера.

Пред оптужбама за педофилију, Мазнеф је побегао на италијанску ривијеру, али је његов случај отворио шири поглед на изоловану, недодирљиву књижевну елиту Француске која оперише изнад и изван уобичајених правила и норми моралности – и у пословном и у свакодневном смислу. О корозивном утицају књижевних жирија недавно су говорили и уредници *Грасеа* и *Сеја*. За разлику од британског *Букера* и америчког *Пулицера*, у којима се чланови жирија мењају после једногодишњег мандата и приликом избора у нови жири пријављују своје потенцијалне сукобе интереса, чланови у француским жиријима су доживотни, а могу чак бити и запослени у кућама које су издале лауреата.

Речи двојице уредника посебно добијају на тежини ако се има у виду да су *Галимар*, *Грасе* и *Сеј* заједно објавили половину француских лауреата четири главне књижевне награде у последњих двадесет година. Од тридесет и девет чланова жирија, скоро петина је запослена у једном од ова три издавача. Са друге стране, инсајдери из других издавачких кућа тврде да је *Галимар* најагресивнији у лову на награде и да им се пословна стратегија претежно и заснива на томе. Добитницима награда се дају високи аванси за будуће књиге, које у неким случајевима ни не буду написане, што у последње време привлачи пажњу Пореске службе, због сумње у прање новца.

Приредио
Предраг ШАПОЊА